

5.5.1. Dějepis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět dějepis se vyučuje jako samostatný předmět v 6.-9. ročníku 2 hodiny týdně.

Vzdělávání ve vyučovacím předmětu dějepis směřuje k:

- rozvíjení vlastního historického vědomí
- vnímání obrazu hlavních vývojových linií
- získávání orientace v historickém čase
- pochopení souvislostí dějinných událostí a procesů
- chápání kulturní rozmanitosti světa
- utváření pozitivního hodnotového systému

Vyučovací předmět dějepis je úzce spjat s dalšími vyučovacími předměty:

- **zeměpis** – orientace v prostoru, územní rozsah států aj.
- **matematika, fyzika, přírodopis, chemie** – vědecké poznatky, rozvoj vědy a techniky aj.
- **výtvarná výchova** – stavební slohy, umělecká díla, významní umělci aj.
- **hudební výchova** – vývoj hudebních projevů, významní skladatelé aj.
- **jazyky** – významní spisovatelé a jejich tvorba aj.
- **občanská výchova** – člověk a společnost, stát a státní zřízení, lidská a občanská práva, volební systém aj.
- **tělesná výchova** – odkaz řecké kultury, olympijské hry, sokol aj.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- komunikace, sociální dovednosti, mezilidské vztahy, kooperace, řešení problémů, kreativita aj.

Výchova demokratického občana

- demokracie, despotie, tyranie, občanská práva, náboženská nesnášenlivost, tolerance, občanská společnost, volební systém, formy vlády, totalita, rasismus, holocaust, ideologie aj.

Environmentální výchova

- Vztah člověka a přírody. Lidské aktivity a jejich dopad na životní prostředí aj.

Multikulturní výchova

- Sbližování a prolínání kulturních vlivů, kulturní diference, principy sociálního smíru a solidarity, mezilidské vztahy aj.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Klíčové mezníky evropské civilizace, kořeny a zdroje evropské civilizace, evropská a globální integrace aj.

Mediální výchova

- kritická práce s audiovizuálními a písemnými prameny, sdělovacími prostředky, medií, kritické hodnocení informací a práce s dezinformacemi, sociální sítě aj.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

- Žák vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- Operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí,
- Propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na společenské a kulturní jevy.
- Vytváří si vlastní učební strategie a samostatně podporuje vnitřní motivaci k získávání nových poznatků a vědomostí.

Kompetence k řešení problémů

- Žák vyhledává informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky. Využívá získané vědomosti a dovednosti v praxi.
- Samostatně řeší problémy a volí vhodné způsoby řešení.
- Kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí a je schopen je obhájit.

Kompetence komunikativní

- Žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu.
- Účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje.
- Rozumí různým typům textů, záznamů a obrazových materiálů. Se získanými informacemi dokáže efektivně pracovat.
- Využívá informační, komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem.

Kompetence sociální a personální

- Žák účinně spolupracuje ve skupině.
- Podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu.
- Žák objevuje své silné stránky, podporuje je a dovede jich využít k rozvoji vlastní osobnosti.
- Umí kriticky hodnotit a ocenit práci svou i druhých.
- Přispívá k diskusi v malé skupině i celé třídy. Chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu.

Kompetence občanské

- Žák respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot a je schopen vcítit se do situací ostatních lidí.
- Odmítá útlak a hrubé zacházení. uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí.
- Žák chápe důležitost pravidel soužití, respektuje je a podílí se na jejich tvorbě.
- Chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy.
- Respektuje, chrání a oceňuje tradice, kulturní a historické dědictví. Má zájem o lokální historii a kulturní prostředí.
- projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost.

Kompetence pracovní

- Žák dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky.

- Využívá svých znalostí v běžné praxi.
- Osvojuje si běžné pracovní návyky.
- Dodržuje termíny vypracování úkolů a jejich dohodnutou kvalitu.
- Dokáže kriticky hodnotit práci svou práci a vyvozovat z evaluace patřičné důsledky.

Vzdělávací obsah

ROČNÍK	VÝSTUPY - ŽÁK	UČIVO, POJEM	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY, PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
6.	<ul style="list-style-type: none"> - osvojí si práci s časovou přímkou - osvojí si základní periodizaci dějin - dokáže pracovat s pojmy prostor, čas - uvede konkrétní příklady zdrojů informací o minulosti 	<ul style="list-style-type: none"> - historie, archeologie, pomocné vědy historické - kroniky, pověsti, mýty, legendy, znalost okolí: muzea, knihovny - práce s časovou osou, přiřazování dějů k ose 	<ul style="list-style-type: none"> - M – práce s osou - Čj – práce s písemnými prameny
6.	<ul style="list-style-type: none"> - charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu 	<ul style="list-style-type: none"> - vývoj člověka - lovec, zemědělec, řemeslník a vývoj jeho náboženských představ 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis- orientace v mapě - Přírodopis - OSV – komunikace, soc. dovednosti, mezilidské vztahy, kooperace, řešení problémů - EV – vztah civilizace a přírody
6.	<ul style="list-style-type: none"> - objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost 	<ul style="list-style-type: none"> - faktory, které ovlivňují vývoj společnosti (poloha, podnebí) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis, Chemie - OSV – stratifikace a sociální role ve společnosti
6.	<ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady archeologických kultur na našem území 	<ul style="list-style-type: none"> - doba kamenná, bronzová a železná 	<ul style="list-style-type: none"> - OSV – kreativita ve vztahu k umění
6.	<ul style="list-style-type: none"> - pochopí souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem starověkých států - pochopí podstatu společenského uspořádání - pochopí projevy náboženských představ - uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví 	<ul style="list-style-type: none"> - starověké civilizace - Mezopotámie, Egypt, Čína, Indie - starověká kultura a její vývoj, olympiáda 	<ul style="list-style-type: none"> - ČaS – rozvoj vzdělanosti a vědy - Čj – vznik a vývoj písma - OV – náboženství - EV – příroda a první civilizace - OSV – kulturní dědictví a tolerance náboženství
6.	<ul style="list-style-type: none"> - demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem - porovnává formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie 	<ul style="list-style-type: none"> - antické Řecko a Řím, Athény, Sparta, Alexandr Veliký - království, republika, císařství, náboženství 	<ul style="list-style-type: none"> - TV - olympiáda - MKV – sblížování a prolínání kult. vlivů v období helénismu - VDO – demokracie, despotie, tyranie - VDO – občanská práva a demokratické soužití - EGS – integrace Evropy, vliv Římské kultury na vývoj

			Evropy a světa
6.	<ul style="list-style-type: none"> - popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vznik států - porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti 	<ul style="list-style-type: none"> - Stěhování národů, vznik a vývoj raně středověkých státních útvarů, základy křesťanství, jeho šíření, další významná náboženství středověku 	<ul style="list-style-type: none"> - EGS – integrace nových etnik v oblasti Evropy - MKV – vliv křesťanství na evropskou kulturu
7.	<ul style="list-style-type: none"> - osvojí si periodizaci středověku - chápe uspořádání společnosti raně feudálního státu, formování národních států - chápe úlohu křesťanství a víry - uvědomí si obohacení Evropy kulturními podněty z Orientu - popisuje státotvornou úlohu panovnických dynastií - uvědomí si duchovní odkaz patronů českých zemí - charakterizuje dobový životní styl z hlediska sociálního - objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech 	<p>Raný středověk</p> <ul style="list-style-type: none"> - nový etnický obraz Evropy - byzantská, arabská a franská říše - první státní útvary na našem území - český stát v době knížecí - formování prvních státních celků v Evropě - boj mezi mocí světskou a církevní - křížové výpravy - románská kultura a životní styl raného středověku - první státní útvary na našem území v 9. a 10. století 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis - VV - EGS – formování evropských států, - MKV – etnický původ, vliv nových náboženství na kulturu v Evropě - EV – historické písemné a hmotné památky
7.	<ul style="list-style-type: none"> - chápe změny politické, hospodářské, sociální a kulturní - popíše rozmach českého státu a jeho význam ve střední Evropě - charakterizuje dobový životní styl z hlediska sociálního i etnického - popisuje problémy, které vedly ke kritice církve a vyústily v českou reformaci - chápe historický rozměr pojmů tolerance a intolerance - uvědomí si okolnosti vzniku středoevropského soustátí 	<p>Vrcholný středověk</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj řemesel a obchodu, vznik měst a jejich význam - český stát za vlády posledních Přemyslovců - nástup Lucemburků a vláda Karla IV. - gotická kultura a životní styl jednotlivých vrstev v období vrcholného středověku - konflikt mezi Anglií a Francií - kritika poměrů v církvi a husitství v Čechách - doba poděbradská - doba jagellonská 	<ul style="list-style-type: none"> - OV - VDO – počátky parlamentního systému (Magna Charta) - MKV – vznik nových církví (husitství), stereotypy katolické a husitské církve - EV – historické památky - EGS – snahy o integraci Čech do evropského kontextu (mírové poselství Jiřího z Poděbrad)
7.	<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky - popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky 	<ul style="list-style-type: none"> - renesance, humanismus - stav a vývoj středověké společnosti - reformace, protireformace - zámořské objevy 	<ul style="list-style-type: none"> - Matematika - Fyzika, Zeměpis - Ov - MKV – poznávání jiných kultur - EGS – vliv vzniku nových církví v evropském a

		<ul style="list-style-type: none"> - počátky dobývání světa - důsledky objevů 	<p>světovém kontextu, vliv a pol. důsledky migrace v globálním kontextu (zámořské objevy)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fin. gram., EGS, – kolumbovská výměna – vliv migrace na ekonomiku a životní styl obyvatel
7.	<ul style="list-style-type: none"> - objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie 	<ul style="list-style-type: none"> - Přemyslovci, Lucemburkové, Jagellonci a Habsburkové na českém trůně 	<ul style="list-style-type: none"> - MKV – předsudky, stereotypy církvi
7.	<ul style="list-style-type: none"> - objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky 	<ul style="list-style-type: none"> - třicetiletá válka 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis - Ov - MKV – integrace náboženství v evropském kontextu
7.	<ul style="list-style-type: none"> - na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchii, parlamentarismus 	<ul style="list-style-type: none"> - historie a státní zřízení ve Francii, Anglii, Rusku a habsburské říši 	<ul style="list-style-type: none"> - Ov - Zeměpis - VDO – principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování
7.	<ul style="list-style-type: none"> - rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek 	<ul style="list-style-type: none"> - barokní kultura 	<ul style="list-style-type: none"> - Vv, Hv - VDO, MKV – rekatolizace, náboženská tolerance
8.	<ul style="list-style-type: none"> - chápe význam osvícenství jako významného myšlenkového předělu, který ovlivnil politický vývoj u nás v Evropě i na americkém kontinentu - ujasní si pojem osvícenský absolutismus - chápe pojem kolonie, uvědomí si význam boje za svobodu 	<ul style="list-style-type: none"> - rozvoj vzdělanosti v době osvícenství - české země za vlády Marie Terezie a Josefa II. - situace ve Francii, Rusku a Prusku, vzestup Velké Británie - boj amerických osad za nezávislost, vznik Spojených států amerických 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis - VDO – principy demokracie, vznik ústavní společnosti (vznik USA) - EGS – vznik kolonií
8.	<ul style="list-style-type: none"> - objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbití starých společenských struktur v Evropě na straně druhé. 	<ul style="list-style-type: none"> - Velká francouzská revoluce, změna společenské struktury společnosti, průmyslový rozvoj 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis - VDO – vznik a principy ústavní společnosti, Deklarace práv člověka a občana - EGS – vliv změny pol. systému - EV – historické památky
8.	<ul style="list-style-type: none"> - porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů 	<ul style="list-style-type: none"> - Národní obrození, revoluční rok 1848 v Evropě a u nás, národní probuzení 	<ul style="list-style-type: none"> - MDV – jazyk jako klíč. znak při národnostním vymezení (literární tvorba)
8.	<ul style="list-style-type: none"> - charakterizuje emancipační úsilí významných 	<ul style="list-style-type: none"> - USA, vývoj ve 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis

	sociálních skupin, uveďte požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích	Francii, sjednocení Itálie a Německa	- MKV – rasismus (otrokářství), emancipace žen
8.	- na vybraných příkladech demonstuje základní politické proudy	- vznik Rakousko-Uherska, vznik hnutí, spolků a nových politických stran; konzervatismus, liberalismus, demokratismus a socialismus, občanská práva	- Z - Ov - VDO – občan, občanská společnost a stát,
8.	- vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa, včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla - charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií	- kolonialismus, monopoly, konflikty mezi velmocemi, průmyslová revoluce	- Fyzika – princip parního stroje - Z – strategický význam nerostných surovin - EV – dopady industrializace na životní prostředí - VDO – sociální důsledky prům. rev. - MDV – význam dobového tisku a práce s karikaturou - EGS – postupná emancipace kolonií
8.	- Vysvětlí příčiny a důsledky 1. světové války - na příkladech demonstuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	- příčiny a průběh 1. a 2. světové války, politické, sociální a kulturní důsledky válek	- Zeměpis – geografické změny
9.	- chápe 1. polovinu 20. století jako období dvou nejničivějších světových válek - chápe okolnosti vzniku samostatné ČSR, její vnitřní a zahraniční situaci v období první republiky - uvědomí si změnu mezinárodněpolitických vztahů vznikem komunistického režimu, totalitarismu a vypjatého nacionalismu - uvědomí si souvislost mezi nepříznivým stavem ekonomiky a tendencí řešit problémy extrémními způsoby - chápe historický rozměr pojmů nacionalismus, extremismus, agrese - vnímá rozmanitost projevů kultury a přínos národní a evropské kultury k tomuto odkazu - charakterizuje vnitřní a zahraniční politiku ČSR v období druhé republiky, protektorátu - ctí odkaz účastníků odboje - chápe poválečný vývoj ČSR, který vyústil v únorové události 1948 - chápe možnost různé interpretace historických faktů a nutnost kritického přístupu k interpretacím	Moderní doba - situace v Rusku, ruské revoluce - vznik ČSR, hospodářsko-politický rozvoj republiky, sociální a národnostní problémy - mezinárodně politická situace Evropy ve 20. letech - počátky fašistického hnutí - SSSR v meziválečném období - světová hospodářská krize a její důsledky - kultura, věda a technika před vypuknutím 2. světové války - cesta k Mnichovu, Mnichovská dohoda a její důsledky - Protektorát Čechy a Morava	- Z, OV - Přírodopis - VV - VDO – vznik totalitního zřízení - MDV – informační média, propaganda, dezinformace, manipulace - VDO – volební systém, formy vlády, mnohonárodnostní stát, integrace menšin - EGS – 1. a 2. sv. válka jako mezníky vývoje - MKV – rasismus ve 20. st., lid. solidarita během válek - EV – vliv válek na životní prostředí - OSV+VDO – holocaust, osud menšin během a po světových válkách - EGS – OSN - VDO – totalitní režim

		<ul style="list-style-type: none"> - druhá světová válka - domácí a zahraniční odboj - mezinárodní konference a poválečné uspořádání světa - poválečné Československo v letech 1945 – 1948 - únorový převrat 1948 	
9.	<ul style="list-style-type: none"> - chápe postavení ČSR v mezinárodních souvislostech - rozpoznává znaky totalitní společnosti - chápe vznik a problémy existence bipolárního světa - respektuje identitu druhých - orientuje se ve vnitřní situaci naší republiky v roce 1968 - chápe postupný rozpad východního bloku rozkladem komunistických systémů - orientuje se ve vnitřní situaci naší republiky v roce 1989 a ve vývoji v 90. letech - ujasňuje vliv médií na každodenní život a politické dění a začlenění ČR do integračního procesu 	<p>Dějiny od poloviny 20. století do současnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - postavení Československa a jeho postupné začleňování do sféry vlivu SSSR, projevy sovětizace ČSR ve všech oblastech společenského života i v každodenním životě lidí - studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků - rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět - vnitřní situace v zemích východního bloku (krizové projevy) - charakteristika západních zemí (na vybraných příkladech) - krize sovětského impéria a „perestrojka“ - obnova demokracie ve východní Evropě a „sametová revoluce“ - rozpad Československa, vznik ČR - Česká republika na přelomu tisíciletí - technika, věda a kultura ve 2. pol. 20. stol., evropská integrace, globalizace 	<ul style="list-style-type: none"> - Zeměpis - Ov - VDO – ČSR a komunismus, formy vlády, Listina práv a svobod a Charta 77 - EGS – Východ x Západ, NATO, Varšavská smlouva - EV – zásahy do přírodních poměrů - VDO – formy vlády - EGS – začlenění ČR do integračního procesu- vstup do EU - MDV – sdělovací prostředky a politika